

підручнику Т. Г. Гільберг, Т. В. Сак «Природознавство» переважають завдання на розвиток загальнопізнавальних умінь (поміркуй, порівняй) та на розвиток пізнавальних процесів (пригадай). Завдання на розвиток творчих здібностей також присутні у цих навчальних книгах (у літературному читанні передбачено складання розповідей, розігрування сценок та ін.; із природознавства – досліди, міні-проекти, творчі проекти, розповіді, повідомлення).

В обох підручниках не виявлено завдань на формування умінь організовувати робоче місце та констатовано недостатню кількість завдань, спрямованих на розвиток сенсорного досвіду молодших школярів. Крім цього, у підручнику Т. Г. Гільберг, Т. В. Сак практично відсутні завдання на узагальнення, дуже мало завдань на розвиток спостереження та формування загальнонавчальних умінь.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє дійти таких висновків:

- підручники для початкової школи містять завдання, спрямовані на реалізацію розвивальної функції;
- у підручнику, відповідно до специфіки предмета, переважають ті чи інші види завдань розвивального спрямування;
- підбір завдань потребує доопрацювання, оскільки не всі різновиди представлені повноцінно.

Список використаних джерел:

1. Зуев Д. Д. Школьный учебник / Д. Д. Зуев. – М. : Педагогика, 1983. – 240 с.
2. Кодлюк Я. П. Розвивальна функція підручника для початкової школи / Я. П. Кодлюк // Початкова школа. – 2002. – № 4. – С. 67–71.
3. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті / Я. П. Кодлюк. – К. : Наш час, 2006. – 366 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
5. Савченко О. Я. Урок у початкових класах / О. Я. Савченко. – К. : Освіта, 1993. – 224 с.
6. Современная дидактика: теория – практике / под. ред. И. Я. Лернера, И. К. Журавлева. – М. : изд. ИТПиМИО РАО, 1993. – 288 с.

Світлана Попук

Науковий керівник: к. п. н., доц. Бутенко О. Г.

ПІКЛУВАННЯ І ДОГЛЯД ДІТЕЙ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Чи знаєте ви, що в Україні налічується 103 тис. дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування? Більше, ніж дві третини з них живуть в інтернатних закладах. Більше, ніж 90 % дітей з інтернатних закладів мають батьків або законних опікунів.

Чи знаєте ви, що впродовж 2011–2016 рр. кількість вихованців інтернатних закладів віком від 0 до 7 років збільшилась на 40%, а віком від 7 до 17 років – на 65%? Щорічно реєструється близько 1 тис. відмов матерів від дітей у пологових будинках. Приблизно половина дітей, які покінчили життя із самогубством, і 65% тих, хто здійснив спробу, є вихідцями з кризових сімей або інтернатних закладів.

Чи знаєте ви, що у 2015 році близько 47 тис. дітей перебували на обліку у кримінальній поліції? З них 27 тис. – вихідці з кризових або неповних сімей.

Глибока криза українського суспільства, пов'язана зі змінами у політичній, соціально-економічній, культурній сферах, позначилася на становищі й функціонуванні сімей. Так, різко зросла кількість розлучень, безпритульних дітей, батьків, які ведуть асоціальний спосіб життя, проявляють до своїх дітей жорстокість та насильство, спостерігається тенденція відокремлення сім'ї від батьківства. З 92 тис. дітей, які залишилися без батьківського піклування лише 7% є біологічними сиротами. Тобто безвідповідальність батьків призвела до такого феномену як «соціальне сирітство», коли діти є сиротами при живих батьках і знаходяться під опікою держави.

Основні засади соціальної допомоги відомі ще з давніх цивілізацій Єгипту, Вавилону, Китаю, Греції. Так, в ті часи держава допомагала знедоленим у період стихійних лих, економічних потрясінь (неврожаї), епідемій та інших соціальних негараздів; безпосередню соціальну підтримку здійснювали жерці, а храми ставали соціальними притулками [2].

У Київській Русі, як і в країнах Західної Європи, доля таких дітей вирішувалася шляхом піклування. Основним контингентом були позашлюбні та підкинуті діти. Соціально-педагогічна підтримка дітей відбувалася на різних рівнях (залежно від її суб'єктів): церковному (монастирі та місцеві парафії), громадському (братства і громади) та індивідуальному (приватна благодійність). Лише на межі XVIII–XIV ст. догляд та виховання таких дітей стало справою держави, втім ще не була розроблена концепція соціалізації таких дітей і тому піклування було тимчасовим, безсистемним та непослідовним.

На законодавчому рівні розвиток допомоги дітям починається з часів князя Володимира. У 996 році він ухвалив статут, який офіційно зобов'язував духовенство надавати допомогу дітям-сиротам та здійснювати соціальну опіку над ними; постановив віддавати десятину з усього майна нужденним, в тому числі і сиротам. Ідею державної соціальної підтримки продовжував і Ярослав Мудрий. У «Руську Правду» увійшли статті соціального спрямування, що було незвичним для тогочасних європейських держав; із 37 його статей 8 цілком присвячено проблемам захисту дітей. Володимир Мономах у «повчанні дітям» закликав до підтримки та захисту сиріт та знедолених [2].

У литовсько-польський період та добу козацької держави головними меценатами були князі (К.Острозький та ін.), гетьмани (Б.Хмельницький,

І.Мазепа та ін.). Вони на свої кошти утримували притулки, навчальні заклади та надавали соціальну підтримку знедоленим. Такі ж тенденції характерні і для сусідньої Московської держави, до складу якої переважна частина українських земель увійшла згодом. Так, у період правління Івана IV Лютого та Бориса Годунова соціальна підтримка знедолених стала державною справою, допомога сиротам здійснювалася, не зважаючи на їх національність.

Цілеспрямована діяльність щодо захисту і підтримки дітей почалася за Петра I і продовжила свій розвиток за Катерина II. За цей період видано серію указів, спрямованих на захист, утримання, виховання та професійне навчання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Заохочувалося також усиновлення таких дітей, причому виділялися кошти як на виховання, так і вихователя.

Розвиток капіталістичних відносин у Західній Європі, зокрема, Австрійській імперії (до складу якої входила Західна Україна) призвів до того, що продаж бідних і безпритульних дітей став нормою. Охоче їх купували капіталісти, оскільки дитяча праця була дешевою, відповідно, економічно вигідною. Постійна виробнича зайнятість батьків і зростання в зв'язку з цим дитячої бездоглядності призвели до нової форми опіки «безкоштовних колискових», «денних сховищ», ясел.

Перша світова війна, революція 1917 р., громадянська війна на терені колишньої Російської імперії, голод 1921–1923 рр., голодомор 1932–1933 рр. в Україні призвели до масової безпритульності дітей та зростання злочинності неповнолітніх. Створення дитячих комун, вилучення безпритульних дітей з вулиці та переміщення їх в інтернатні установи дозволило розв'язати цю гостру соціально-педагогічну проблему. Її вирішенню активно сприяв відомий педагог А.С.Макаренко, який своєю діяльністю довів можливість успішної ресоціалізації безпритульників [2].

Друга світова війна погіршила становище дітей-сиріт, чисельність яких постійно зростала. У воєнний та післявоєнний період основним контингентом дитячих будинків були сироти. Вже у 50–60-ті рр. ХХ ст. поряд із сиротами у дитбудинки потрапляли також діти із неблагополучних сімей. Отже, витoki соціального сирітства відносяться саме до цього періоду.

У 70–80-ті роки ХХ ст. в СРСР тема безпритульності та бездоглядності неповнолітніх була закритою, оскільки підкинуті діти, вихованці дитбудинку, діти, кинуті батьками, не відповідали ідеї про «розвинуте соціалістичне суспільство» [2; 3].

Розпад Радянського Союзу і соціально-економічні потрясіння, які супроводжували ці події, призвели до кризи майже усіх сфер життєдіяльності колишніх громадян могутньої держави. Криза позначилася і на інституті сім'ї в цілому і, зокрема, батьківстві, що призвело до зростання великої кількості соціальних сиріт. Незважаючи на заходи, запроваджені Україною протягом її незалежного існування, соціальне сирітство залишається однією з гострих соціально-педагогічних проблем сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Дитинство в Україні : права, гарантії, захист (збірник документів). Ч.1, 2. – К. : Український інститут соціальних досліджень, 1997. – 215 с.
2. Докторович М. О. Система виховної роботи в дитячих будинках та інтернат них установа [Текст] : навч. посіб. / М. О. Докторович. – К. : Ленвіт, 2012. – 174 с.
3. Пеша І. В. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (проблеми реформування) / Пеша І. В.– К. : Логос, 2000. – 87 с.

Олена Почапська

Науковий керівник: Коробань О. В.

КОМП'ЮТЕРНІ ВІРУСИ ЯК ЗАГРОЗА ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ

Комп'ютерні віруси – шкідливі самостійно поширювані програми; основною ознакою комп'ютерного вірусу є його здатність створювати власні копії (не завжди схожі на оригінал) і впроваджувати їх у виконуваних об'єкти (програми, системні області) [1].

Шкідливий програмний код, звичайно замаскований під що-небудь привабливе (наприклад, малюнок популярного спортсмена) або корисне і виконує незаплановані або небажані дії, наприклад пошкодження даних. Як проявляють себе віруси? Прояви вірусів досить різні, наприклад:

- 1 Значне сповільнення роботи комп'ютера.
- 2 Несподівана поява на екрані сторонніх фраз.
- 3 Поява різних відео ефектів (наприклад, перекидання екрану).
- 4 Зникнення інформації з екрану.
- 5 Генерація різних звуків.
- 6 Деякі програми перестають працювати, а інші ведуть себе дуже дивно.
- 7 На дисках з'являється велика кількість зіпсованих файлів даних, текстових файлів.
- 8 Разом рушиться вся файлова система на одному з дисків.
- 9 Операційна система несподівано перестає бачити вінчестер.
- 10 Довільно змінюється довжина окремих файлів.
- 11 Несподівані проблеми з 32-х бітним доступом до диска і файлів у Windows 3.11 або Windows 95.
- 12 Видалення всіх незахищених від стирання файлів користувача і системних файлів
- 13 Підміна існуючих драйверів на драйвера, невідповідні до даної системи, що призводить до виникнення великої кількості помилок, уповільнення роботи системи і зупинки роботи важливих сервісних програм [3].